

sosednjih narodov, ki so že vsi obravnavali to vprašanje na svojih zborovanjih.

Pester je ta program in bogat, ne samo za pravnike, ampak tudi za vso javnost. Saj se ne bodo razpravljala le subtilna pravna vprašanja, temveč različna širokopotezna pravna razmerja, objemajoča naše življenje. Ni dvoma, da bodo izsledki kongresa teoretično utemeljeni, saj nastopajo kot referentje naši priznani teoretiki in praktiki. Zaključki kongresa bodo pa tudi ustrezali praktičnim vidikom. Pravniki poznajo življenje vsestransko kot malokdo, so v vednem stiku z narodom, med referenti in udeleženci kongresa so univerzitetni profesorji, narodni poslanci, finančniki, sodniki in upravni uradniki. Tudi Ljubljanski kongres bo zato izpolnil nade, ki so spremljevale ustanovitev Kongresa pravnikov kot stalne institucije v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev.

So li nam potrebni pravniški shodi?

I.

Pred nekih 20 godina na skupštini hrvatskog pravničkog društva izrazio sam mnijenje, da se to društvo u pogledu rada valja preustrojiti uzevši za primjer uređenje njemačkih Juristentaga. U tom smislu sam priobćio u »Mjesečniku« hrvatskog pravničkog društva god. 1905. str. 604 i malu raspravicu za pomladbu hrvatskog zakonodavstva. Ja ostajem pri tom shvatanju. To tim više, jer se je u tom pravcu rad naših kongresa uzeo razvijati. Samo jedno bi još trebalo uvesti. Kod njemačkih Juristentaga postavljaju se za pojedina pitanja, koja se imaju riješiti, referenti i koreferenti, koji izrade svoje mnijenje za i proti. Ta se mnijenja štampaju i dostave članovima Juristentaga za vremena, da jih mogu do skupštine proučiti i zauzeti temeljito stanovište naprama predlogu. I jaki stručni kapaciteti ne mogu s mjesta pouzdano izreći temeljan sud o nekom znanstvenom radu. Zato se preporuča ovo uređenje. Dakako da će kraj skupe štampe ovakav postupak biti skopčan sa poteškoćama.

O potrebi naših pravnikiških kongresa, mislim da ne treba mnogo reči trošiti. Vrhovni zakon uzdržanja i usavršenja zapovijeda, da se sve dobre sile moraju udruživati, radi ojačanja kod riješevanja velikih zadataka. Taj zakon ne gubi snage ni na pragu pravnikiškoga svijeta. Veliki filozof iz Jasne Poljane prikazuje v svom Vaskreseniju na slučaju Maslove puteva jedne krive parnice. I on kori sud, suce, branitelja i tužitelja, daklem sve pravnike radi nedostatnosti, a kao lijek proti tomu preporuča cilj sveukupne njegove filozofije: moralno usavršenje čovjeka pa i suca. — Haeckel u svojim »Die Welträtsel« spočitava pravicima nedostatno obrazovanje sudaca, naročito u pogledu poznavanja čovjeka. To je sve u dalekom predratnom vremenu, a koje nove zadatke i terete donasaju nam pravicima poratni odnošaji?! Samo udruženim svim dobrim snagama i iskustvima moći će naš pravnički svijet zadovoljiti zahtjevima, koji se na njega stavljaju. Pri tom mora rad naših udruženja biti nadahnut težnjom, da se mišljenja snadju a nerazilaze, da nebude po onoj Ciceronovoj: »Cum permulta legibus praeclare essent constituta, ea pleraque juris consultorum ingeniis corrupta ac depravata sunt.«

Dr. A. Badaj,

predsjednik Stola sedmorice odd. A.

II.

Da! Oni so najprikladnije in najuspešnije sredstvo za uglobljenje in poostrenje naših razmotrivanj, za temeljito in vsestransko pretresanje naših spornih vprašanj in za popresojo in popolnitev našega zakonodavstva. Nikjer ne utegnemo prakse in teorije tesneje spojiti kakor na pravniških shodih. Nikoli ne uveljavljamo svojih nazorov svobodneje in krepkeje in obenem tudi oprezneje in preudarneje kakor pred svojimi strokovnimi in poklicnimi tovariši. Bolj kakor tiskana izvajanja vplivajo na nas ustna predavanja in pretresanja. Kakor bele vrane so redki pravniki, ki gojijo pravno vedo zgolj iz ljubezni do nje in brez sebičnih stremljenj. Tem in onim, ki jim je pravna veda smoter in izvir življenjskih potrebščin, nudijo pravniški shodi spodbujo na čim plodnejše obdelovanje njihove stroke in na čim hitrejšo dosego njihovih

ciljev. Ko se bavimo s pravno vedo v svojo zabavo ali ob vršenju svojega poklica v zadoščenje tujih interesov, razmotrivamo zadevna pravna vprašanja le toliko, da rešimo nalogo, ki smo si jo izbrali sami ali pa da izvršimo določen posel, ki nam ga nalaga naš poklic. Morebitna drugačna pravniška naziranja nas ne brigajo. Merodajno nam je le naše osebno mnenje. Povsem različno je naše ravnanje na praviških shodih. Ne gre nam nepogojno za takojšnje končnoveljavno rešenje praviških vprašanj. Pripravljamo marveč le podlago za čim pravilnejše in pravičnejše rešenje. Na pobudo posameznika utegnemo sodelovati vsi udeležniki shoda v isto svrho. Nimamo nobenega sebičnega smotra, tuji interesi nas ne motijo, služimo zgolj znanosti. Ko ima vsaka glava svojo pamet, razmatra in razlaga vsakdo po svoje zadevni predmet ter pobija morebitno drugačno mnenje svojih protivnikov. Iz takih medsebojnih razgovorov se rodi naposled vsestranski utemeljeno trdno rešenje večine udeležnikov, ki je smatrano za načelo ob poznejšem reševanju sličnih pravih vprašanj v praksi ali zakonodaji. Tako so si pomagali pravniki vedno od nekdaj sem. Zamotana ali posebno važna pravna vprašanja so razmotrivali ponovno pisмено v svojih strokovnih listih ali ustno na posebnih shodih; prav tako so presojali in razlagali nove zakone in predloge nanje. Vemo, da so najboljši in najpravičnejši zakoni baš oni, ki so plod skupnih posvetovanj znanstvenikov in praktičnih pravih. Zakoni in njih prava uporaba pa so krona vsega praviškega delovanja.

Neprisiljeni praviški shodi so v navadi šele kratko dobo. Nemci jih prirejajo redno vsako leto in dosegajo prav lepe uspehe. Na svoja prva dva praviška shoda, lanski beograjski in predlanski zagrebški, smemo biti ponosni. Uspela sta nepričakovano dobro. Gotovo ne zaostane ni letošnji ljubljanski. Na nadaljevanje takih shodov nas spodbujajo njih uspehi; neskončno zmedene in vseskozi neurejene razmere v naši mladi državi pa nas kar silijo, da jih pridno in čim pogosteje prirejamo. Naša uprava poka na vseh koncih in krajih. Nimamo nobenega dobrega edinstvenega zakona, pač pa v vsaki pokrajini obilico slabih zakonov, ki niso več uporabni v naši dobi. Ob neodložni gradbi novih edinstvenih zakonov moramo so-

delovati v prvi vrsti mi pravniki in pripraviti poklicanin zakonodavcem novo snov in preizkusiti in skladno urediti že sestavljene zakonske osnutke. Samo ta panoga nam nudi preobsežen, skoro neizčrpljiv delokrog. Spoznanje in izkustvo, ki smo si ga nabrali v skoro osemletnem skupnem državnem življenju, nam razodeva jasno in očitno, da edinstvene zakone za celo državo morejo osnovati samo strokovnjaki iz vseh pokrajin ob skupnem sodelovanju, da bodo zakoni prikladni za precej različne razmere posameznih pokrajin in uporabni na vse državljane enako. Izvrševanje novih zakonov bo rodilo obilo različnosti, ki jo bo treba izravnati, morebiti celo z izpremembo ali popolnitvijo zakonov. To bo zopet nova obsežna snov za pravniške shode. Ko so državni in državljanov življenjski odnošaji v večnem teku kakor Jadransko morje in ustvarjajo vedno nove razmere, bodo vedno vsako toliko časa potrebni novi zakoni v ureditev takih novih razmer. Znanstvena kritika praktičnega pravniškega delovanja ne sme nikoli usahiniti; potrebna je kakor jelu sol. Takšno kritiko more vršiti najtemeljiteje in najuspešneje zbor pravnikov, ki ni vezan na nobene službene ali poklicne dolžnosti in more svobodno izražati svoje mnenje.

Je pa še drug vrlo pomemben razlog, ki nujno vabi pravnike naše države, da se čim pogosteje shajajo na skupne razgovore. Na svojo nesrečo smo, dasi ene matere sinovi, živeli doslej večinoma pri neljubih mačehah, povsem ločeni drug od drugega. Ne poznamo se ne lično ne duševno, ne poznamo svojih vrlin, ne svojih napak. Tudi kratko osebno občevanje more odpraviti to nenaravno razmerje. Ko se spoznamo, se bomo medsebojno drugače ocenjevali, se bomo odkritosrčno in zaupno razgovarjali in svoje mišljenje odkrito in pogumno in nezavzeto razodevali. Priobčevali si bomo vzajemno zanimive posebnosti svojih sodeželanov in morebitne različnosti v praktični uporabi in razlagi zakonov v posameznih pokrajinah. Tako se najbrže zbližamo in najtesneje zedinimo.

Da se torej v prospeh svoje vede in v blagor svoje domovine bratski snidemo vsaj enkrat vsako leto!

Ivan Okretič,

predsednik Stola sedmorice odd. B.